GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacţiunea şi administraţiunea:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22. „Gazeta“ iese
Mercurea, Vinerea si Duminecea.
Preţulŭ abonamentului:
Pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Ţorĭ esterne pe şése lunĭ 14 fr., pe anŭ 28 francĭ.

Anulŭ XLVII.

Sĕ prenumeră:
la poştele c. şi r. şi pe la dd. corespondenţĭ.
Anunciurile:
una serie garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiăcare publicare. — Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 11. Vinerĭ 27 Ianuariu st. v. **1884.**

Braşovŭ 27 Ianuariu st. v.

„Cei ce sunt chiămaţĭ a veghiá asupra esecutărei fidele a legei, sunt tocmai aceia, carĭ o desconsideră şi o calcă mai cumplitŭ.“ Cândŭ scrieamŭ aceste cuvinte în revista din numerulŭ trecutŭ aveamŭ înaintea ochilorŭ nenumeratele casurĭ de flagrantă călcare a legei, mai alesŭ a legei de naţionalitate, întêmplate pănă acum, dér nu scieamu încă nimicŭ de cutezătorulŭ atentatŭ ce s'a comisŭ de cătră omulŭ de încredere alŭ d-lui Tisza, care conduce adĭ destinele judeţului Bistriţă-Năsĕudŭ.

Hienele flamânde sapă cu labele lorŭ pamêntulŭ, pe unde mirósă a mortăciune. Se pare că şi la noi, în ţéra celorŭ indelungŭ răbdătorĭ, începe a se sêmţí unŭ asemenea mirosŭ, căcĭ nesăţiósele hiene ale sistemului de distrugere şi anihilare naţională devinŭ totŭ mai cutezătóre.

O adêncă durere şi îngrijire ne cuprinde, cândŭ vedemŭ cu ce uşurinţă îşĭ potŭ căştiga creaturele d-lui Tisza, mai pretutindenĭ între noi, triste merite pentru falsulŭ maghiarismŭ prin călcare de lege şi prin despreţuirea intereselorŭ de viaţă ale poporaţiunei nóstre numeróse. Câte unŭ baronaşŭ scăpătatŭ de Ungurŭ, ajunge din graţia marelui vizirŭ la cârma celuia séu celuilaltŭ judeţŭ locuitŭ de Românĭ şi nu trecŭ nicĭ lunĭ la mijlocŭ şi-'lŭ vedĭ dispuindŭ şi „teremtett“-uindŭ ca pe unŭ paşă din fundulŭ Asiei. Toţĭ îşĭ plécă capulŭ dinaintea lui. Poporulŭ, pe care terórea şi despotismulŭ l'a adusŭ la o stare de desperare, nu se aşteptă decâtŭ totŭ la mai rĕu. Ear conducĕtorii lui? Cândŭ e primejdia mai mare ei nu se vedŭ, nu se arată nicăirĭ. Décă e vorba de vr'unŭ prânzŭ séu de vr'unŭ balŭ se adună cu toţii şi atuncĭ foile nóstre sunt pline de laudele bravei „inteligenţe“ de colo şi de colo, cândŭ înse se tractéză de a combate liberulŭ arbitriu alŭ vr'unui paşă dela comitatŭ „inteligenţa“ dispare şi bietulŭ poporŭ trebue se sufere cruntele lovirĭ.

Aşa au mersŭ lucrurile în comitatulŭ Solnocŭ-Dobêcei, de unde n'amŭ auditŭ în anii din urmă de nicĭ o faptă mai de dómne ajută naţională a „inteligenţei“. Cândŭ alegêtorii românĭ din Ardélŭ 'şi-au redicatŭ vocea în contra încercărei de a ni se maghiarisá şcólele „inteligenţa“ din „Solnocŭ-Dobêca“ a tăcutŭ tăcerea pescelui. Nu puteamŭ sĕ ne esplicămŭ acestŭ lucru. Intr'aceea sosescŭ alegerile municipale şi unulŭ din corespondenţii noştrĭ ne spune, că voinicosulŭ prefectŭ br. Banffy în câţiva anĭ a isbutitŭ 1. a scóte pe Românĭ din consiliulŭ municipalŭ şi dela oficiele judeţene. 2. Ai depărta din comissiunea administrativă. 3. A călcá autonomia comunală întroducêndŭ in contra legei limba maghiară în afacerile comunale.

Apetitulŭ vine mâncândŭ, dice Francesulŭ. Baronulŭ Banffy a devenitŭ omulŭ dilei. Raporturile ce le-a primitŭ d-lŭ Tisza erau aşa de satisfăcătóre încâtŭ a trebuitŭ se 'şi dică: ceea ce a succesŭ lui Banffy în Deeşŭ de ce se nu-i succédă şi în Bistriţă, hai se 'lŭ facemŭ prefectŭ şi peste comitatulŭ Bistriţă-Nasĕudŭ. La faptulŭ că acestŭ Banffy a băgatŭ judeţulŭ Solnocŭ-Dobêca în datorii aşa că comunele nu mai potŭ suportá dările şi aruncurile, d-lŭ Tisza nu s'a gânditŭ. Afacerea acésta nu'lŭ privesce pe elŭ, ci pe colegulŭ seu Szapary dela finance.

Destulŭ că br. Banffy a devenitŭ prefectŭ şi în Bistriţă şi ne este cunoscută prima sa debutare la alegerile municipale, cândŭ a întrodusŭ, în contra voinţii esprese a poporaţiunei române şi săsesci, pe favoriţii sei necualificaţĭ în posturĭ, batânduşĭ jocŭ astfelŭ de libertatea alegerilorŭ. Românii şi Saşii au protestatŭ prin „tăcere profundă“ spunŭ cronicarii dilei. Ei bine, d. Banffy trebue că a credutŭ, că acéstă tacerea lorŭ este mai multŭ o consêmţire decâtŭ unŭ protestŭ, căcĭ s'a sêmţitŭ încuragiatŭ de a procede fără amânare la asaltŭ. Corespondenţa de mai la vale ne spune, că d-lŭ Banffy a făcutŭ scurta socotélă şi fără aşĭ mai bate capulŭ cu dispoşiţiile legei de naţionalitate, a datŭ ordinŭ, ca de aicĭ încolo în comunele din judeţulŭ Bistriţa-Nasedŭ tóte afacerile oficióse se se pórte în limba maghiară.

O fóie din Clujŭ dicea, candŭ a fostŭ numitŭ br. Banffy prefectŭ la Bistriţă, că în acestŭ judeţŭ nu póte fi vorbă de-o maghiarisare în sensulŭ gramaticalŭ alŭ cuvêntului, ci missiunea prefectului va fi de a face plăcuta la poporaţiune idea maghiarismului. Ei bine, d. Banffy pricepe minunatŭ de a face plăcutŭ maghiarismulŭ pacĭnicilorŭ şi circumspecţilorŭ Năsăudenĭ. Numai aşa înainte, căcĭ e speranţă, că astfelŭ totuşĭ se vorŭ trezí odată din apatia lorŭ şi Năseudenii şi vorŭ arăta baronului Banffy, că ulciorulu merge la fântână numai pănă ce odată se sparge. Nu ne putemŭ închipuí că bravii grăniţerĭ de odinióră se sufere o asemenea tiranisare fără de a se apĕra cu tóte mijlócele legale, ce le mai stau la dispoşiţiune.

Prigonirea limbei române în comitatulŭ Bistriţă-Nasĕudŭ.

Din paşaliculŭ lui Banffy, Ianuariu 1884.

Domnule Redactorŭ! Fii bŭnŭ mai pune şi aceste scirĭ la revaşulŭ necasurilorŭ românescĭ şi nu te supĕrá, décă şi de astădată îţi voiu împărtăşí lucrurĭ, de carĭ ca Românŭ şi patriotŭ nu te poţĭ bucurá.

Abia a trecutŭ o lună şi comitele Banffy, pe care părintéscă oblăduire ni l'a trămisŭ aicĭ a şi începutŭ a ne frecá hreanŭ pe sub nasŭ, ca nu cumva se mai avemŭ nicĭ atâta pace, câtă amŭ avŭtŭ până a nu-lŭ cunósce. Vei fi sciindŭ, că pe aicĭ suntemŭ Românĭ dea-rostulŭ; nu scimŭ unguresce; ducemŭ în spate necasurile românesce; representanţele comunale sunt în mare parte alcătuite din membri românĭ, afară de puţinĭ virilişti mai cu sémă jidanĭ vîrîţĭ icĭ şi colea; deregetorii localĭ comunalĭ, primarii, notarii, colectorii, cassarii etc. au fostŭ şi sunt pănă acuma Românĭ.

Poporulŭ de pe aicĭ este harnicŭ şi destulŭ de pacĭnicŭ, elŭ îşi face datoria, plătesce totŭ, ce i se cere cu dreptŭ şi cu nedreptŭ şi nime n'a avutŭ vr'odată lipsă a se plânge asupra lui, căcĭ a moştenitŭ dela strămoşĭ năravulŭ: a dá lui Ddeu, ce este a lui Ddeu şi împĕratului, ce este alŭ împĕratului. De unŭ têmpŭ lungŭ a mai avutŭ şi norocŭlŭ, că au fostŭ anĭ mănoşĭ şi neavêndŭ astfeliu a se luptá cu sĕrăcia a suferitŭ starea lucrurilorŭ — croită dela dualismu încóce şi încurcată din ce în ce mai tare — cu unŭ feliu de nepăsare, despre care póte nicĭ elŭ nu si-ar poté dá séma. Din causă, că acasă, în comune, pre la deregĕtoriile, unde are cele mai multe afacerĭ s'a pututŭ înţelege în linişte în limba lorŭ propria, elŭ n'a mai căutatŭ celealalte rele de susŭ; deregetorii de prin comune erau din sinulŭ sĕu, cunosceau necasurile şi limba lui şi nu-lŭ torturau cu altă străină, astfeliu şi trebile administrative mergeau bine, deregetorii îşĭ făceau datoria atâtŭ faţă de poporŭ, câtŭ şi faţă de mai mari, şi póte sunt rarĭ ţinuturile, carĭ sĕ fi avutŭ deregetorĭ atâtŭ de conşcienţioşĭ.

Dér nu acésta place puterei de astădĭ. **trebile potŭ merge şi rĕu, numai sĕ mérgă unguresce,** de aceea noulŭ comite, care nicĭ unŭ bine nu ne-a făcutŭ pănă acuma, a aflatŭ totuşĭ timpŭ a dá ucasurĭ, în puterea cărora de aicĭ încolo în comune tóte afacerile oficióse sĕ se pórte numai în limba unguréscă. Aşa fiindŭ va trebuí sĕ se dea în lăturĭ ómenĭ câtŭ de harnicĭ, décă nu şciu unguresce şi **în loculŭ lorŭ se vorŭ importá străinĭ.**

În ţĕrĭ adevĕratŭ constituţionale prefecţii nu s'ar încumetá a dá astfelŭ de ucasurĭ şi décă s'ar încumetá acolo te-ai puté apĕrá cu legea în mână. Cum te vei apĕrá însĕ la noi, unde mai sunt atâţĭ de aceia, carĭ potŭ călcá legile şi sunt încă premiaţĭ pentru acésta? — Noi mojicii! noi, carĭ avemŭ numai datorinţe nu şi drepturĭ, noi trebue sĕ purtămŭ sarcinile şi greutăţile şi sĕ ne uitămŭ cu ochii, pănă cândŭ unŭ paşă ungurescŭ ne smulge din mână cele mai sfinte drepturĭ căpĕtate dela D-deu deodată cu viaţa şi cu ochii din capŭ.

Nu sciu, ce vorŭ face ómenii de aicĭ în faţa acestorŭ nedreptăţĭ. Ucasulŭ a ajunsŭ în scrisŭ şi prin viu graiu la notarĭ şi la primarĭ; subprefecţii, aceste slugĭ plecate l'au împărtăşitŭ cu acelŭ zelŭ, cu care l'au primitŭ şi li s'a trimisŭ de susŭ, şi décă şi primarii şi ceialalţĭ deregĕtorĭ îlu primescŭ fără oposiţiă, atuncĭ cei ce nŭ sciu unguresce potu sĕ-şi îea catrafusele şi sĕ plece, ca sĕ pótă vení notarĭ ungurĭ şi primarĭ jidanĭ în loculŭ lorŭ, ca sĕ slugărescă după placu pe mai marĭ şi poporului sĕ-i tragă pielea preste urechĭ.

Una ar trebuí sĕ scie puternicii de astădĭ sĕ nu se jóce multŭ cu răbdarea poporului.

Aşa-i, dle Redactorŭ, că este forte caracteristică o astfelŭ de procedură din partea fraţilorŭ ungurĭ tocmai în timpurile acestea, cândŭ se vorbesce de o apropiare între Ungurĭ şi Romanĭ şi cândŭ „Viitoriul“ şi-a luatŭ de gândŭ se ne împace!?

Nu strică sĕ-ţĭ mai scriu una în trécătŭ. N'ai crede câtu-sŭ de practicĭ Ungurii, cândŭ le trebue banĭ românesci; în privinţa acésta ei nu se deosibescŭ întru nimica de jidanĭ. În astfeliu de împregiurărĭ ei ne scriu frumosŭ românesce.

În Deşiu sĕ înciripà unŭ teatrŭ ungurescŭ, fĕtŭ alŭ lui Banffy şi pentru a câştigá banĭ au croitŭ o loteriă, a cărei losurĭ au ajunsŭ şi pe la noi, ca sĕ se vêndă şi încă o parte din ele pre calea deregĕtoriilorŭ, ér altă parte însoţite de apelŭ în limba românéscă. Aicĭ le place şi limba nóstră, numai acolo sĕ nu o audă unde ne este nuoĕ mai scumpă.

Totŭ pe astă cale au ajunsŭ aicĭ mai multŭ o provocare, decâtŭ învitătoriu ca sĕ se chieltuéscă la comune şi la particularĭ mai multe acţii à 500 fl. v. a. pentru clădirea unei călĭ ferate vicinale dela Deşiu cătră Bistriţă şi fiindŭ că atâtŭ losurile câtŭ şi acţiile vinŭ dela Banffy negreşitŭ impiegaţii slugarnicĭ, carĭ sunt dedaţĭ a crede că trăescŭ numai din graţia comitelui, ér nu din pânea şi voinţa poporului, séu încă-i din meritele lorŭ proprii — se vorŭ silí a le acăţá de gâtulŭ comunelorŭ, cum s'a întêmplatŭ şi în comit. Solnocului, unde sumele subscrise se scotŭ — ca dela comune — numai cu chiarŭ şi cu vai.

eu.

Cronica evenemintelorŭ politice.

Discussiunea asupra nunţiului camerei magnaţilorŭ în cestiunea proiectului de lege pentru căsătoriile mixte a culminatŭ în discur-

sulŭ lui Istoczy.. „Acestŭ Istoczy — scrie „Wiener allg. Ztg.“ — care a fostŭ până acuma luatŭ în batjocură pentru originalitatea sa, a esclamatŭ uitându-se dreptŭ în ochii d-lui Tisza, că acum ia venitŭ lui rêndulŭ ca se rîdă. Istoczy rîde de d. Tisza — nu póte fi o critică mai drastică şi nimicitóre a politicei de cunctatorŭ, care a făcutŭ unŭ fiasco aşa de înfricoşatŭ, decâtŭ critica ce-o cuprinde acestŭ faptŭ. In acéstă lumină se presentă fórte nefavorabilŭ cuvêntarea din urmă a d-lui Tisza. Cu tótă puterea sa oratorică d-lu ministru-preşedinte a voitŭ se dovedéscă, că elŭ crede posiţiunea sa fórte tare. Mărturisimŭ pe faţă că noi nu împărtăşimŭ nicidecum acésta încredere, din causă că numele lui Tisza a încetatŭ de a însemnă o sistemă pronunţată şi tare. O asemenea sistemă este înse astădî înainte de tóte fórte de lipsă în Ungaria...

Fóia memorată este organulŭ conservativilorŭ moderaţi din Austria şi limbagiulŭ ei dovedesce din nou că în Viena se crede sdruncinată posiţiunea d-lui Tisza.

„Românulŭ“ respunde acelorŭ diare, carĭ au întrebatŭ şi întrébă: — Ce face guvernulŭ cu cestiunea Dunării? Ce a făcutŭ guvernulŭ se scie acum în modŭ positivŭ de tótă ţéra şi de tótă Europa, dice „Romanulŭ“. Se scie, că elŭ a dechiaratŭ, că, în temeiulŭ dreptului nostru de statŭ suveranŭ, în virtutea tuturorŭ tractatelorŭ şi conformŭ cu unanima voinţă a naţiunii, a respinsŭ şi respinge cele stipulate în conferinţele dela London în contra drepturilorŭ nóstre şi fără participarea nóstră l'acele conferinţe.“ — Mărturimŭ, adauge „Roman.“, că nici acum nu vedemŭ ce dibacia ar fi putŭtŭ întrebuinţă miniştrii nostri pentru ca sě facă pe Francia, pe Italia, pe Anglia, pe Germania, pe Rusia şi pe Turcia sě nu priiméscă nedreptele cerinţe ale Austro-Ungariei?

Venindŭ la nedibacia, de care este acusatŭ c'a comis'o primulŭ ministru prin visitele ce-a făcutŭ guvernelorŭ Germaniei şi Austro-Ungariei numita fóie dice: „Sě scie, că 'n tómna trecută tótă Europa se temea fórte, că va fi năpădită d'unŭ mare resbelŭ. Sě scie, că Austro-Ungaria este vecina nóstră. Décă dér s'ar fi deschisŭ séu s'ar deschide unŭ resbelŭ în Orinte, este de celŭ mai mare interesŭ pentru noi d'a luptă pentru ca sě ni s'asicure neutralitatea. Nu scimŭ, negreşitŭ, décă, în asemene casŭ vomŭ avé fericirea sě dobêndimŭ acéstă neutralitate a cărei respectare ni s'a refusatŭ la 1876. Scimŭ înse, că guvernulŭ nostru este datorŭ se lupte pentru a-o dobêndí. Dovédă şi mai pipăită că guvernulŭ nostru bine a făcutŭ, ni se dete acum de cătră cealaltă puternică a nóstră vecină. Rusia trămise pe d. de Giers spre a se înţelege cu Germania şi cu Austro-Ungaria. Diarele rusesci spunŭ, că înţelegerea s'a făcutŭ şi că astfelŭ pacea s'a asicuratŭ. Se sperămŭ c'aşa va fi. Credemŭ înse că suntem datorĭ cu toţii se profitămŭ de pacea presentă pentru a ne face din ce în ce mai cunoscuţi Europei, pentru a dobêndí opiniunea publică în favórea drepturilorŭ nóstre.“

Numele principelui Bismark a fostŭ nu numai odată amintitŭ în cursulŭ desbaterei asupra propunerei Wurmbrand în camera austriacă. Dr. Sturm a disŭ, că Bismark a dojenitŭ pe Nemţii austriacĭ pentru liberalismulŭ lorŭ, nu pentru atitudinea lorŭ faţă de Slavĭ. La acésta respunde organulŭ cancelarului „Nordd. allg. Ztg.“, vrêndŭ a contestá cele dise de Sturm, dice, că Nemţii din Austria au greşitŭ, căci în locŭ se lucre pentru întărirea monarchiei, au lucratŭ numai pentru ca se aibă maioritatea în parlamentŭ. Acestŭ respunsŭ nu dice nici da, nici ba, lasă lucrulŭ încurcatŭ. ceea ce nu ne póte pune în mirare.

Cu pompa obicinuită a deschisŭ Regina Victoria parlamentulŭ anglesŭ Marţia trecută. In discursulŭ ei, pe lângă asigurările de pace dice, că învingerea Egiptenilorŭ în Sudan obligă pe guvernulŭ anglesŭ de a revení la cestiunea deşertării Egipetului. Totodată cu depeşa, care transmite acéstă scire sosí şi o depeşă dela Cairo de urmatorulŭ cuprinsŭ: Chedivulŭ a primitŭ dela Baker-paşa o depeşă prin care fi anunţă că a fostŭ bătutŭ apróре de Tokar de trupele grozavului Mahdi, că a perdutŭ 2000 ómenĭ şi patru tunurĭ Krupp şi 2 Gatting şi că a trebuitŭ sě se întórcă (vrea se dică: se fugă) la Suakim cu restulŭ trupelorŭ sale.

Cestiunea limbilorŭ în Austria.

(Continuare.)

Dep. Dr. Hausner (Polonŭ din Galăţia). Cestiunea limbei statului s'a discutatŭ de mulţĭ oratorĭ şi în şedinţa din urmă de unŭ escelentŭ oratorŭ, care a esaminat'o din punctŭ de vedere liberalŭ cu argumente puternice şi convingĕtóre aşa, că mie nu mi-a mai remasŭ decâtŭ rolulŭ modestŭ de a completá cele desvoltate de acestŭ oratorŭ. Cine a observatŭ cu atenţiune lupta şi armele, cu care s'a purtatŭ acea luptă a trebuitŭ sě se convingă, câtŭ de anevoie póte sě-şĭ facă cale progresulŭ socialŭ, care într'o sută de anĭ de abia a făcutŭ unŭ pasŭ înainte. Libertatea confessională astădĭ nu se mai dispută de nimenĭ. În secululŭ acesta libertatea a încercatŭ a face că ori ce limbă sě fie scutitŭ. Si aceia, carĭ necurmatŭ sciu sě pună în contradicere cu predilecţiune năsuinţele naţionale şi liberale, se dau de liberalĭ. Acela, care dice, că apĕră celelalte năsuinţe liberale, şi tăgăduesce libertatea naţionalităţii şi a limbii este unŭ farisĕu (aplause în drépta) căcĭ tóte celelalte lĭbertăţĭ, protecţiunea libertăţii presei, a reunilorŭ şi a adunărilorŭ, devinŭ neadevĕrŭ, cândŭ se tăgăduesce libertatea naţionalităţii şi a limbei. În seculŭlŭ 19 n'ar trebui sĕ mai fie problema limbilorŭ culturale, de a cuceri cu forţa limbile mai micĭ, ci ar trebui sĕ dea hrană limbilorŭ mai micĭ. Binecuvêntările limbilorŭ celorŭ marĭ pentru naţionalităţile mai micĭ le recunoscŭ, dér ele sunt legate de-o mare condiţiune, de condiţiunea bunei voinţe. Unde încetéză acésta şi începe sila, acolo nu póte fi prosperare. Din nenorocire cestiunea naţionalităţilorŭ este departe de deslegarea ei şi cele mai multe dintre naţiunile mai marĭ se află încă totŭ în acea posiţiune, de a consideră tótă cestiunea naţionalităţilorŭ şi a limbilorŭ ca o luptă pentru putere şi domniă, de a privi negaţiunea principiului libertăţii de pace adevĕrată. (Aprobărĭ în drépta.) În acésta posiţiune vĕ aflaţĭ D-v. carii vĕ consideraţĭ ca representanţii esclusivĭ ai Nemţilorŭ din Austria. Cerculŭ sentimentelorŭ Dv. este totŭ aşa de mărginitŭ ca şi alŭ Catolicilorŭ şi alŭ Protestanţilorŭ în suta a 16-a şi a 17-a, cândŭ cei mai bunĭ dintre unii şi dintre alţii nu cugetau de câtŭ la putere, domniă şi la asuprirea celorlalţĭ, şi priveau pacinica vieţuire împreună a mărturisitorilorŭ de diverse confesiunĭ lângă olaltă că imposibilă. Şi aceia, carĭ astădĭ în privinţa naţionalităţii şi a limbii resonéză astfeliu n'au chiarŭ nicĭ scusă, că egala îndreptăţire a limbilorŭ n'ar fi esecutatŭ şi până acuma aşa încâtŭ se-o poţĭ cunósce după fructele ei. Căcĭ problema este resolvata într'o ţéră şi aduce fructe de aurŭ, în vecina Elveţiă. Pentru ce sě nu se pótă aplică aceea ce sě aplică pentru $2^{1}/_{2}$ milióne cetăţenĭ şi pentru 20 milióne. Pentru ce sě nu pótă esecută monarchia, ce a putŭtŭ esecută republica? Tocmai forma statului, în care capulŭ statului nu este supusŭ la nicĭ o schimbare, póte lăsă naţionalităţii unŭ cercŭ mai mare de liberă mişcare.

Pentru ce sě interpretéză la noi în Austria cestiunea naţionalităţii atâta de falsŭ şi atâta de rĕstrênsŭ? Precum nu potŭ înţelége, că unŭ deputatŭ sě póte supĕră, că invitaţiunile pentru participare la o loteriă de binefacere pórtă adrese în limbile celorŭ provocaţĭ, de asemenea nu potŭ încuviinţă, cândŭ unŭ diarŭ polonesŭ privesce într'o adresă germană unŭ periculŭ de germanisare. Înţelegŭ, că naţiunĭ, carĭ au fostŭ ameninţate cu apĕsarea lorŭ, sĕ n'aibă încredere chiarŭ nicĭ în legĭ liberale, dér nu înţelegŭ, cum representanţii unei naţiunĭ, care mai de multŭ a domnitŭ absolutŭ şi acuma încă totŭ domnesce, care prin cultura sa, prin averea sa, prin tradiţiunile sale politice şi prin trebuinţele limbei sale este de totŭ asigurată, sě fie atâta de egoistă şi atâta de îngrijată şi spăriată. (Fórte bine.) Cine nu înţelege nu merită numele de liberalŭ.

Câtŭ de greu este, a constată faptele învederate faţă de preocupare, se vede din aceea, că încă totŭ se mai dispută, că codificarea unei limbĭ de statŭ în codificaţiunile europene ar fi o esepţiune isolată. Statele cu limbă omogenă n'au aflatŭ necesarŭ a stabili limba statului printr'o lege de statŭ. În Elveţia fiecare dintre cele trei limbĭ este limbă de stată. În Belgia după constituţiune amêndouĕ limbile sĕ privescu ca limbĭ facultative. Chiarŭ Rusia, care apasă cu forţa naţionalităţile şi interdice persónelorŭ de origine polonă de a-şĭ procură proprietate imobilă, spre a-şi sprijini tendinţele sale n'a stabilitŭ o limbă de statŭ. Firesce dep. Wurmbrand are ciudata idea, de a pune după Austria pe Rusia ca pe acelŭ statŭ, care purcede în contra naţionalităţilorŭ mai liberalŭ, şi anume pentru aceea, că în Finlanda este întrodusă limba finică în oficiu, în şcólă şi la tribunalŭ. Nu scie óre contele Wurmbrand, că Finlanda este unŭ statŭ independentŭ, care e legatŭ cu Rusia numai prin uniune personală? Ex ungue leonem. Şi din acésta afirmare puteţĭ sĕ conchideţĭ la tóte celelalte. (Aprobărĭ în drépta.)

Aşadér rĕmâne numai unŭ singurŭ statŭ cu limbă de statŭ, anume Ungaria. Acestŭ statŭ a decretatŭ limba de statŭ în favórea unei minorităţĭ, pentru că limba acestei minorităţĭ nu este limbă universală şi de aceea fără disposiţiunĭ legislative nu ş'ar fi putŭtŭ susţiné preponderanţa sa. Nu voiŭ sĕ discutezŭ, că acésta disposiţiune este bună. Mĕ provocŭ numai la sentinţa unei autorităţĭ, a profesorului Biedermann, care s'a pronunţatŭ în „Revue des Droits Internaţionales“. În pré multe casurĭ limba maghiară devine o condiţiune şi unŭ abusŭ nejustificatŭ, din care s'au născutŭ antipathiile celorlalte naţionalităţĭ în contra legii naţionalităţilorŭ.“ Décă ar întreprinde în dilele nóstre vr'unŭ guvernŭ de a restabili unitatea rassei ce nu esistă printr'o lege de limbă, asta ar fi unŭ anacronismŭ. Recomândŭ acéstă judecata a unui cunoscutŭ profesorŭ germanŭ altui cunoscutŭ profesorŭ, dlui Tomaszczuk. (Ilaritate.) Şi pe lângă acésta în Ungaria este aplicarea acestorŭ mijlóce multŭ mai uşóră, pentru că în Ungaria idea limbei şi idea de statŭ coincidéză cu noţiunea statului. (Destulŭ de rĕu!) Legea de naţionalitate unguréscă dice: „După ce toţĭ cetăţanii Ungariei forméză o naţiune politică, sĕ întroduce limba unguréscă ca limbă de statŭ.“ Décă voiţĭ D-vóstră la noi sĕ trageţĭ acéstă consecenţă, ea nimeresce, deórece cetăţenii provinciilorŭ sunt Austriacĭ, limba austriacă, ear nu limba germană.

(Va urmá.)

Societate pentru ajutorarea robilorŭ.

În anulŭ trecutŭ s'a înfiinţatŭ aicĭ în Braşovŭ o societate pentru ajutorarea robilorŭ din penitenciarulŭ din Braşovŭ, după ce şi-au luatŭ pedépsa. Acéstă societate şi-a făcutŭ statute, pe carĭ în. Ministeriu le-a şi întăritŭ. Pe basa acestorŭ statute societatea în 16 Decembre 1883 şi-a alesŭ unŭ comitetŭ executivŭ punêndŭ în fruntea acestuia de preşedinte pe prefectulŭ comitatului, pe ilustrulŭ domnŭ conte Andreiu Bethlen.

Comitetulŭ a ţinutŭ o şedinţă la finea lunei lui Decembre anulŭ trecutŭ şi a decisŭ a încassă tacsele dela membrii, carĭ deja se înscriseseră înainte de întărirea statutelorŭ; totdeodată înse s'a aflatŭ cu cale a aduce la cunoscinţa on. publicŭ scopulŭ acestei societăţĭ şi a apelá la dênsulŭ, ca se sprijinéscă acéstă causă, fiindŭ ea de înteresŭ comunŭ pentru întrégă societate.

Faptele rele îşĭ esprimă influinţa in dóue direcţiunĭ, adecă şi asupra făptuitoriului şi asupra păgubaşului.

Scopulŭ societăţii este a contribui la impuţinarea făcătorilorŭ de rele. Spre acestŭ scopŭ servescŭ organele de poliţiă, a carii chemare principală este îngrijirea, ca sě taie firulŭ ţesutŭ pe sub ascunsŭ de ce-i ce stau sĕ facă rele şi astfelŭ să-i impedece de a comite fapte rele. Décă cugetă omulŭ, câtŭ este de nemărginitŭ felulŭ şi numĕrulŭ faptelorŭ oprite, ce se potŭ comite; décă ieai în vedere imensulŭ numĕrŭ alŭ ómenilorŭ şi tóte slăbiciunile şi nevoile lorŭ, mai departe décă mai adaugĭ şi accea, că organele poliţienesci, fie ele orĭ câtŭ de numeróse şi orĭ câtŭ de dibace, nu potŭ cunósce nicĭ societatea întrégă, adecă pe fiecare individŭ cu tóte scăderile şi aplecările sale, nicĭ tóte modalităţile sub carĭ se potŭ comite faptele oprite: atuncĭ fiecare uşorŭ va judecă, că nicĭ cele mai bune organe poliţienescĭ nu sunt în stare ele singure de a pune stavilă comiteriĭ de fapte rele cu deosebire într'unŭ statŭ constituţionalŭ, unde nicĭ organulŭ oficiosŭ nu se póte atinge de individŭ fără a avé celŭ puţinŭ prepusŭ temeinicu asupra lui. De aci urméză, că întrégă societate trebue sĕ i-a asupră-şi a dă mână de ajutoriu organelorŭ poliţienescĭ celŭ puţinŭ întru atâta, ca ca — societatea — sĕ nu sufere împregiurulŭ sĕu ocrotirea séu ascunderea celorŭ rĕi. Cu acestŭ ajutoriu din partea societăţii s'ar face óreşi-care servicii pentru impedecarea

rĕului, dér nicĭ atuncĭ elŭ nu póte fi delăturatŭ de totŭ. Societatea constituită din cestiune nu va înfiinţá organe poliţienescĭ, dér îndirectŭ va face de natură poliţienéscă după cum vomŭ arĕtá mai josŭ.

Alŭ doilea mijlocŭ, ce stă la disposiţiune în contra făcĕtorilorŭ de rele sunt mĕsurile coercitive séu legile penale. Cu tótă esprimea draconică a acestorŭ legĭ, resultatulŭ totŭ nu se arată destulŭ de favorabilŭ, căcĭ numĕrulŭ făcĕtorilorŭ de rele este înspăimântătorŭ de mare. Deci atâtŭ statele ca atarĭ câtŭ şi societăţĭ private îşĭ dau tótă silinţa a îmblânḑí sêmţĕmintele aplecate spre rĕu ale făcĕtorilorŭ de rele pe calea culturii şi a umanităţii. Spre acestŭ scopŭ societatea nóstră din cestiune năsuesce, ca robii până cândŭ se află în robiă se capete instrucţiune nu numai în cele religióse, ci şi în cunoscinţele elementare cele mai necesare în societatea omenéscă, pentru ca astfeliu celŭ scăpatŭ din robiă sĕ-şĭ pótă câştigá pe cale onestă pânea de tóte ḑilele.

Altŭ mijlocŭ totŭ atâtŭ de puternicŭ spre împuţinarea făcĕtorilorŭ de rele este îngrijirea, ca celŭ ce scapă din robiă sĕ aibă óreşĭ care mijlóce materiale, fie câtŭ de puţine de o parte, pentru ca sĕ aibă cu ce plecá şi ajunge acasă, căcĭ ne dispunêndŭ de aceste mijlóce, lipsa lorŭ de nou îlŭ va silí a şĭ le apropriá éráşĭ în modŭ opritŭ; de altă parte se aibă cu ce începe o lucrare óreş-care, cu care sĕ se pótă hrăní în modŭ onestŭ. Spre ajungerea acestui scopŭ societatea constituită îşĭ va dá tótă ostenéla ca din mijlócele adunate dela membrii societăţii, dela alţĭ binefăcĕtorĭ şi chiarŭ şi dela statŭ — încâtŭ va fi cu puţinţă în înţelesulŭ legilorŭ esistente — sĕ formeze unŭ capitalŭ din care sĕ dea ajutorŭ celorŭ deja eliberaţĭ din carcerŭ şi puşĭ în libertate.

Aceste mijlóce nu numai că caracteriséză sêmţulŭ de umanitate, dér ele sunt totdeodată celŭ mai eficace mijlocŭ poliţianŭ adecă de a prevení pe celŭ rĕtăcitŭ, ca se nu mai facă fapte oprite. Prin înstruirea arestaţilorŭ — abstrăgêndŭ dela nobilitarea sêmţemintelorŭ lorŭ şi dela luminarea vederilorŭ lorŭ pentru cele de lipsă în societate, dér prin instruire i se înmulţescŭ mijlócele cu carĭ îşĭ póte câştigá pânea de tóte ḑilele; iară prin darea unui ajutorŭ materialŭ îĭ iai din cale materia crimei, fiindŭ că are din ce-şĭ acoperí cele mai necesarie trebuinţe până sĕ ajungă a se apucá de altă muncă onestă.

Societatea din cestiune mai are în vedere a ingrijí, ca cei eliberaţĭ din robiă fiecare în feliulŭ sĕu sĕ pótă fi aplicaţĭ în serviciu fie în Braşovŭ fie împrejurŭ. Chiarŭ îngrijirea în modurile aretate va avé — judecândŭ pe omŭ după legile naturale — cea mai bună influinţă asupra celorŭ ce sunt obiectulŭ îngrijirii.

Ca se pótă societatea ajunge scopulŭ propusŭ este necesarŭ, ca publiculŭ sĕ dea mână de ajutorŭ la acéstă întreprindere umană, de aceea apelămŭ la onor. publicŭ din Braşovŭ şi comitatŭ precum şi din comitatele vecine ca sĕ se înscrie câtŭ se póte mai numerosŭ ca membri ai acestei societăţĭ, ceea ce se póte face la D-lŭ David înspectorulŭ penitenciarului de pe lângă tribunalulŭ regescŭ în Braşovŭ, strada funarilorŭ.

Domnii, carĭ dispunŭ de cunoscinţele necesarii şi de timpŭ liberŭ mai cu samă Domnii profesorĭ sĕ binevoiéscă a-şĭ oferí gratis serviciile d-lorŭ întru înstruirea celorŭ încarceraţi, pentru care scopŭ se potŭ anunţá la Dlŭ procurorŭ de statŭ Adolf Kenyeres. I. L.

Adunarea generală a „Asociaţiunei pentru sprijinirea învĕţăceilorrŭ dela meserii“.

Braşovŭ 25 Ianuariu v. 1884.

Stimate d-le Redactorŭ! Daţi'mĭ voiă sĕ facŭ o mică dare de sémă asupra celorŭ ce s'au petrecutŭ în adunarea generală a „Asociaţiunei pentru sprijinirea învĕţăceilorŭ şi sodalilorŭ meseriaşĭ românĭ“ de aicĭ din Braşovŭ, ţinută în 8 şi 22 ale lunei curente în edificiulŭ şcólelorŭ medii române. „Asociaţiunea“, despre care e vorba, este una din instituţiunile naţionale cele mai salutare şi prin urmare nu potŭ presupune, că puçinele informaţiunĭ, ce voiescŭ a le presenta on. publicŭ cetitorŭ, vorŭ fi considerate de superflue.

Adunarea din 8 Ianuariu, destulŭ de slabŭ cercetată, o deschise multŭ meritatulŭ conducĕtorŭ alŭ „Asociaţiunei“, părintele Bartolomeiu Baiulescu printr'o vorbire, în care pe de o parte accentuà în scurte cuvinte, carĭ sunt scopurile urmărite de societate, despre care amŭ începutŭ a vorbí, éră pe de altă parte arĕtă în ce stare se află de presentŭ acéstă folositóre instituţiune.

„Scopulŭ principalŭ, pe care-lŭ urmăresce „Asociaţiunea pentru sprijinirea învĕţăceilorŭ şi sodalilorŭ meseriaşĭ“ — ḑise părintele Baiulescu — este acela, de a face din copii lipsiţĭ de orĭ ce sprijinŭ şi ajutorŭ ómenĭ, carĭ prin învĕţarea unei meserii sĕ-şĭ pótă câştigá pânea de tóte ḑilele într'unŭ modŭ onestŭ, mai uşorŭ decâtŭ moşii şi părinţii lorŭ... „Durere însĕ — continuă mai departe demnulŭ conducĕtorŭ, — că, cu tóte că poporulŭ dela ţéră este ameninţatŭ de teribila plagă a proletariatului, totuşĭ elŭ nu voiesce încă a se pĕtrunde de însemnătatea meseriilorŭ, singurulŭ mijlocŭ ce-lŭ mai póte scăpá de peire, procurândŭ ocupaţiune braţelorŭ, ce nu mai potŭ fi întrebuinţate la ţéră. Cu tóte acestea nu trebue sĕ ne mirămŭ de atitudinea omuluĭ nostru din poporŭ faţă de acestŭ nou isvorŭ de câştigŭ, de vreme ce nicĭ chiarŭ cărturarii poporului: preoţii, învĕţătorii şi alţĭ inteligenţĭ n'au ajunsŭ încă până acolo, sĕ aprecieze însemnătatea meseriilorŭ după adevĕrata ei valóre. Ei nu vorŭ sĕ védă încă, că poporulŭ este astăḑĭ redusŭ la critica situaţiune, că séu sĕ se aplice la meserii, séu sĕ ia lumea 'n capŭ, séu sĕ devină proletarŭ.“

Trecêndŭ mai departe la starea actuală a „Asociaţiunei“, conducĕtorulŭ constată cu părere de rĕu, că în ceea-ce privesce numĕrulŭ membrilorŭ, se póte afirmá, că societatea stă astăḑĭ mai rĕu, decâtŭ în 1869, la înfiinţarea ei.

„Décă noi Românii — încheià cu tótă seriositatea bărbatulŭ, căruia i se datoresce în prima liniă esistenţa instituţiunei, despre care e vorba — în presenţa marelui periculŭ ce ne ameninţă, nu ne vomŭ deşteptá şi nu ne vomŭ strădui din tóte puterile, ca sĕ ne ridicămŭ, în ceea-ce privesce facultatea de a câştigá cele de lipsă pentru viaţă, mai susŭ decâtŭ aceia, séu celŭ puţinŭ totŭ pe o tréptă cu aceia, carĭ vinŭ preste noi, atuncĭ putemŭ fi sigurĭ, că órele vieţii nóstre economice sunt numĕrate!“ Aceste cuvinte făcură o adêncă impresiune asupra tuturorŭ celorŭ de faţă. In mijloculŭ unei vĕdite îngrijirĭ se trecŭ la resolvarea agendelorŭ puse la ordinea ḑilei. Se alese o comisiune pentru cercetarea conturilorŭ cassei, una pentru înscrierea membrilorŭ nouĭ, una pentru esaminarea obiectelorŭ espuse de către învĕţăcei pentru a se premiá, şi se dete cetire raportului despre activitatea comitetului în decursulŭ anului espiratŭ, din care raportŭ se vede, că comitetulŭ a îndeplinitŭ tóte obligămintele ce i le-a impusŭ adunarea generală trecută.

Din propunerile presentate de către comitetŭ şi primite de adunare însemnămŭ numai pe aceea, de a se mulţămí societăţei „Transilvania“ din Bucurescĭ şi comitetului bisericei s-tului Nicolae din locŭ pentru ajutórele, cu carĭ au binevoitŭ a sprijiní „Asociaţiunea“ în îndeplinirea scopurilorŭ ei.

Relativŭ la starea cassei, ale cărei socotelĭ s'au aflatŭ în ordinea cea mai bună, însemnămŭ, că averea actuală a „Asociaţiunei“ este de 3366 fl. şi 7 cr. Cheltuielile din anulŭ espiratŭ sunt 313 fl. 44 cr., éră întrările 1176 fl. 77 cr. La începutulŭ anului adm. 1883 „Asociaţiunea“ dispunea de o avere de 2502 fl. 74 cr.

Comisiunea însărcinată cu esaminarea obiectelorŭ espuse de către învĕţăcei propuse, sĕ se confere 6 premii, şi anume 2 de clasa primă, 3 de clasa a doua şi 1 de clasa a treia. Totodată se decise, ca de aici înainte sĕ se îndemne toţĭ ucenicii dela meserii, sĕ espună cu prilejulŭ adunărei generale câte unŭ lucru făcutŭ de ei.

Cu mâhnire i-au la cunoscinţă cei adunaţĭ hotărîrea vrednicului conducĕtorŭ de până acum şi după cum amŭ amintitŭ mai susŭ — a întemeiătorulŭ acestei societăţĭ, de a se retrage dela preşidenţa „Asociaţiunei“ şi de a funcţioná de aicĭ înainte numai ca membru în comitetŭ. Totodată declaraţiunea d-lui secretarŭ I. Bozocénu, că şi dênsulŭ are de gândŭ a-şi părăsí postulŭ din motive, asupra cărora nu se esplică mai de aprópe, produce o durerósă impresiune.

Se discută mai ântâiu dimisiunea presidentului. Tóte rugăminţile remânu zadarnice. Părintele Baiulescu persistă pe lângă hotărîrea sa. Adunarea se vede silită a-i primí dimisiunea.

Pentru întregirea postului rĕmasŭ vacantŭ în urma retragerei d-niei sale şi pentru discutarea dimisiunei d-lui secretarŭ se hotăresce a se amâná adunarea până peste doue sĕptĕmânĭ.

Duminecă în 22 ale l. c. se continuà adunarea din 8. D-lŭ secretarŭ se îndupleçă a rĕmăné la postulŭ ocupatŭ până acum, éră în loculŭ păr. Baiulescu se alege de conducĕtorŭ alŭ „Asociaţiunei“ părintele Vasile Sfetea. Postulŭ de cassierŭ ocupatŭ până acum de d-lŭ Sfetea se încredinţéză d-lui V. B. Popovicĭ, éră celŭ de controlorŭ d-lui V. Antoniu.

Incheiŭ, esprimândŭ dorinţa, ca instituţiunea, despre a cărei adunare generală, mi-am luatŭ voie a scrie aceste rêndurĭ, sĕ fie îmbrăţişată din partea poporului nostru în modulŭ, în care merită în adevĕrŭ.

Nemo.

„Moda cea mai nouă politică.“

Sub acestŭ titlu a apărutŭ de curêndŭ în Budapesta o broşură, care ilustréză viu antagonismulŭ ce esistă de faptŭ între Tiszaiştĭ şi conservativĭ, între cei ce se află încă de presentŭ la cârmă şi cei ce voiescŭ sĕ-i restórne şi se-i înlocuiéscă. Anonimulŭ care a scrisŭ acésta broşură, se ḑice că este unŭ deputatŭ; elŭ se silesce a presentá pe Tiszaişti ca pe adeveraţii representanţĭ ai maghiarismului. Fanfaronadele despre „aspiraţiunile naţionale“ false şi esagerate înse s'au deochiatŭ de multŭ. Caracteristică este partea broşurei din care resultă importanţa Românilorŭ şi a Slovacilorŭ faţă de Ungurĭ. Broşura a apărutŭ în editura librarului Zilaky, în Pesta.

Anonimulŭ autorŭ critică într'unu limbagiŭ aspru clerulŭ înaltŭ şi aristocraţia Ungariei. Elŭ apĕră idea aceea, că domnia ultramontanilorŭ şi a feudalilorŭ în Ungaria a fostŭ în decursulŭ istoriei stricăciósă ideii naţionale. Amêndoi au representatŭ totdéuna numai înteresele lorŭ particulare şi niciodată nu s'au înteresatŭ de interesele ţerii. Elŭ produce date istorice şi o listă lungă din acele legĭ, carĭ le-au publicatŭ regii în contra abusurilorŭ, ce le-a făcutŭ aristocraţia oligarchică. Incâtŭ privesce atitudinea clerului (sĕ înţelege celŭ romano-catolicŭ) faţă de aspiraţiunile naţionale, arată cu cifre, că episcopii cei bogaţĭ catolicĭ, cândŭ s'a fundatŭ Academia de şciinte, museulŭ naţionalŭ şi alte institute au contribuitŭ fórte puţinŭ. Mai încolo discutéză cestiunea bunurilorŭ bisericescĭ, şi arată, că preoţimea dispune astăḑĭ de peste dóue milióne jughere de pămêntŭ şi că acéstă posesiune pentru interesele culturale ale ţerii este mai de totŭ perdută. Autorulŭ desfăşură icóna atitudinei clerului sub absolutismu şi spune, că în anulŭ 1860 secretarulŭ scaunului papalŭ Antonelli, adresà o scrisóre către episcopulŭ Lud. Haynald, care pe atuncĭ erá episcopŭ în Ardélŭ, poruncindu acestuia în numele sântului părinte, ca sĕ înceteze cu agitaţiunile sale în contra protestanţilorŭ. Despre mişcarea actuală agrară arată autorulŭ, că acésta nu se face în interesulŭ ţĕranilorŭ, ci în interesulŭ familielorŭ celorŭ marĭ aristocratice. Proprietarii micĭ şi de mijlocŭ se lăţescŭ neîncetatŭ şi anume pe conta latifundiilorŭ (moşiilorŭ întinse aristocratice şi dela 1848 au luatŭ mai multŭ de 11. 4 percente din posesiunea aristocratică. Aristocraţii vĕdŭ, că prin economia lorŭ cea rea se prăpădescŭ şi de aceea vorŭ sĕ se îngrădéscă prin legĭ restrictive, carĭ omóră pe ţĕranulŭ maghiarŭ şi germanŭ şi numai ţĕranilorŭ românĭ, slovacĭ şi croaţĭ le potŭ folosí (?) cá unora, carĭ au rĕmasŭ înapoi în cultură.

Autorulŭ critică apoi pe feudalii austriacĭ, cari au venitŭ la Pesta, ca sĕ voteze cu magnaţii contra d-lui Tisza şi face următórele conclusiunĭ: Precum domnirea clerului şi a feudalilorŭ a fostŭ întotdéuna fatală în trecutŭ pentru idea maghiară, aşa va duce acésta domnire

și acuma sistemulŭ unguresců la peire. Într'unŭ timpŭ cu acéstă direcțiune s'au sculatŭ și Croații în contra ideei de statŭ maghiarŭ. Partidele conservative se sfiescŭ de a se aliá cu elementele slavice ale țerii spre a-și asigurá domnirea lorŭ separată. Atuncĭ póte sĕ soséscă și pentru Maghiarĭ o ḑi, care se le creeze o situațiune asemenea aceleia a Germanilorŭ în Austria; și ar puté sĕ ajungă și în Ungaria unŭ guvernŭ la cârmă, care ar străformá parlamentulŭ și ar luá domnirea din mânile maghiarismului. Décă conservativii ar avé numai ceva sensŭ pentru Ungaria, ar trebuí sĕ recunóscă, că politica lorŭ este antinațională și provócă descompunerea Ungariei. Sĕ nu uitămŭ, că gintea maghiară domnesce absolutŭ numai în 29 comitate (județe) pre cândŭ în 19 comitate dispunŭ Românii ér în 9 comitate Slovacii de maioritatea absolută. Cu privire la Slovacĭ mai este a se observá, că în 4 comitate facŭ aprópe 100 percente din poporațiune (Românii în județulŭ Făgărașului, alŭ Huniadórei și Carașŭ-Severinului nu sunt totŭ în acéstă proporțiune? — Red. G. Tr.) așa că Românii și Slovacii singurĭ ocupă unŭ teritoriu totŭ așa de mare, ca gintea maghiară. Ei bine gândiți-ve numai cum ar deveni parlamentulŭ fața de-o asemenea constelațiă, décă alegĕtorii ar fi ațîțațĭ prin agitatorĭ naționalĭ în contra statului unguresců. Autorulŭ accentuéză în fine responsabilitatea acelora, carĭ în favorulŭ unorŭ privilegii închipuite compromitŭ pacea internă a țerii. Unitatea statului ungarŭ — ḑice broșura în fine, — nu posede altă garanțiă decâtŭ direcțiunea liberală maghiară.

Diverse.

(Reuniunea femeilorŭ române din Aradŭ) ne invită la balulŭ ce-lŭ va aranjá Marțĭ în 26. Februariŭ nou 1884, în sala otelului „Crucea albă“, și a cărui venitŭ e menitŭ pentru fondulŭ Reuniunei, în scopŭ de-a înființá unŭ institutŭ pentru educațiunea fetelorŭ române. Pe a doua față a acestei invitărĭ cetimŭ următorulŭ:

Apelŭ cătră Onoratulŭ Publicŭ românŭ!

Lipsa cea mare de institute pentru educațiunea fetelorŭ române, precum recerŭ trebuințele nóstre, este cunoscută tuturorŭ; ér în deosebĭ părinților de familiă, de prin tóte părțile, o simțescŭ acésta mai tare. În vederea acestei lipse, femeile române din Aradŭ, s'au întrunitŭ Joi în 31. Ianuariu nou 1884, spre a formá o Reuniune cu scopulŭ de a lucrá pentru întemeerea unui fondu, din care în timpulŭ celŭ mai de aprópe posibilŭ sĕ se înființeze în Aradŭ unŭ institutŭ pentru educațiunea fetelorŭ române. Avêndŭ dér plăcerea a înșciințá despre acésta acum prima óră pre onoratulŭ Publicŭ românŭ — și până ce vomŭ punc în circulare listele pentru înscrierea de membri la Reuniunea nóstră — îĭ ceremŭ sprijinulŭ binevoitorŭ, fiindŭ convinse, că nu póte fi nicĭ unŭ scopŭ mai sublimŭ decâtŭ acela de-a ne îngriji de educațiunea fiicelorŭ nóstre și prin ea de viitorulŭ națiunei romănescĭ, scumpe și iubite deopotrivă tuturorŭ.

În numele Comitetuluĭ interimalŭ alŭ Reuniunei:

Ermina P. Desseanu, presidentă. **Letiția Oncu,** cassieră.

(Statua lui Ovidiu.) Artistulŭ Ferrari din Roma, care a primitŭ sĕ tórne în bronzŭ figura poetului Ovidiu a trimisŭ deja la prefectura de Constanța tabloulŭ statuei, care este a se redicá acolo, gata în gipsŭ. În primăvéra acésta ea va fi terminată definitivŭ și se speră că, până în luna lui Iuniu viitorŭ, se va și așeḑa pe una din cele mai frumóse piețe ale Constanței. Statua represintă pe poetŭ în picióre, mărime naturală ($2^3/_4$ metri înălțime afară de piedestalŭ) îmbrăcatŭ cu toga strînsă preste umerŭ, ținêndŭ condeiulŭ în mâna dréptă. Se găsesce în momentulŭ unei concepțiunĭ poetice. Privirea i este tristă și seriósă, așa cum ne arată prin „Tristele“ sale, că a trăitŭ plinŭ de nemulțumirĭ, în acestŭ locŭ. Represintă fidelŭ figura unui exilatŭ.

(Concertŭ Unthan.) Astăḑĭ, Vinerĭ în 8 Febr. n. va dá virtuosulŭ fără mânĭ Unthan, împreună cu d-șórele Meli și Antonia Beschta (cântărețe) unŭ concertŭ de adio în sala redutului orășenescŭ. Începutulŭ la 8 óre séra.

(D-șóra Bârsescu) despre a cărcia primă debutare strălucită în teatrulŭ Curții din Viena amŭ vorbitŭ, a mai jucatŭ de atuncĭ încă de trei orĭ cu asemenea succesŭ. Este frumosŭ a vedé, cu câtă energiă se luptă Românca nóstră spre a fi la înalțime și a justificá marile așteptărĭ ale publicului capitalei austriace. Foile vienese cu „N. fr. Presse“ în frunte au adusŭ chiarŭ foiletóne lungĭ spre lauda și încuragiarea tinerei artiste. „N. fr. Presse“ scrie relativŭ la joculŭ d-șórei Bârsescu în piesa „Romeo și Iulia“ de Shakspeare: „D-ra Bârsescu și-a jucatŭ acum alŭ patrulea rolŭ în Burgteatru, pe Iulia din tragedia lui Shakspeare. Incercarea acésta din urmă a ei, pentru ca sĕ câștige valóre talentului sĕu, a costat'o multă trudă, și trebue sĕ-i admirămŭ energia, cu care a înfruntatŭ pedecile și a învinsŭ. Publiculŭ nu i s'a arĕtatŭ prevenitorŭ, ea a trebuitŭ se cuceréscă tóta palma de locŭ. Și sincerŭ vorbindŭ: joculŭ ei la începutŭ nu erá calificatŭ de a stêrni aplause. Abia în scena de pe balconŭ se rupse ghiața, și aci nevinovăția, căldura și intimitatea ce o desvoltă în joculŭ ei pe lângă nisce mișcarĭ de o frumsețĕ și de o grațiă sufletéscă, au trebuitŭ sĕ-i câștige inimile privitorilorŭ. Ea cresca cu problema ei. În momentulŭ, cândŭ „Julia“ aude, că „Romeo“ e mortŭ, cine a datŭ acestei actrițe mimica si acele accente, cari convinseră ochĭ și urechĭ, că și Julia e lovită în adênculŭ inimei? Apoi în visiunea despre grópă și putrejune, ce o înfióră mai înainte de a se hotărí sĕ iea veninŭ, își reculese încăodatŭ tóte puterile trupescĭ și sufletescĭ spre a înfățișá unŭ tablou viu alŭ situațiunii. Acum publiculŭ a fostŭ câștigatŭ și unu viscolŭ de aplause isbucni, precum numai arare-orĭ se aude în Burgteatru. Firesce, că pe lângă avantagele talentului și ale surprinḑĕtórei desvoltărĭ de putere, se vedirá din destulŭ și defectele unei debutante tinere. Lipsesce stăpânirea uniformă a graiului, lipsesce egala putere a organului, în accentuare bate la ochĭ adese-orĭ unŭ ce străinŭ. Astea sunt defecte, carĭ numai cu timpulŭ se potŭ delăturá, și energia tinerei dame ne garantéză, că ele vorŭ fi învinse. La tótă întêmplarea d-ra Bârsescu este „Julia“ Burgteatrului și a întrecutŭ pe tênera și vestita actriță care a jucatŭ pân'acumu acestŭ rolŭ.

(Espositiunea artistică din Bucurescĭ) se va face în palatulŭ Academiei în sala unde se află actualmente „Cloșca cu pui“ și colecțiunea Mavros, și în sălile, unde se află museulŭ eclesiasticŭ. Se crede, că se va adauge la aceste sălĭ și spațiósa sală unde se află oficina de himie a d-lui professorŭ Mărinŭ. „Cooperatorulŭ românŭ“ este informatŭ, că acéstă esposițiune va fi pusă la disposițiune publicului în luna lui Marte viitoru. Ea va cuprinde tóte fasele industriei și belelorŭ-arte aplicate industriei, plecândŭ dela epoca cea mai primitivă până aḑĭ; chiarŭ dela epoca uneltelorŭ de pétră numită: epoca paleolitică.

(Petrecere cu dansŭ în Făgărașŭ.) Despre petrecerea arangiată în 26 Ianuariu a. c. în folosulŭ fondului de teatru diletantŭ romanŭ „Progresulŭ“ ni se scrie din din Făgărașŭ următórele: De multŭ ne amŭ pregătitŭ noi diletanții pentru o petrecere splendidă, în specialŭ amabilele nóstre Domnișóre, ḑinele Făgărașului. Acésta petrecere română era sĕ se țină după usulŭ de mai înainte în ultima séră a anului trecutŭ dér atuncĭ nu s'a putută, căcĭ amŭ fostŭ împiedecațĭ. În cele din urmă s'a datŭ petrecerea în 26 Ianuariu a. c. Séra pe la 8 óre veḑurămŭ întrunitŭ în sală unŭ frumosŭ numĕrŭ de Românĭ din locŭ și puținĭ din alte părțĭ ale comitatului, căcĭ Neromanii, deși învitațĭ, au cam rĕmasŭ pe acasă. Erá o adevĕrată plăcere a privi seducĕtórea ghirlandă de tinere dame române, carĭ dedeau unŭ aspectŭ feericŭ salei dela „Otelulŭ Parisŭ“ unde se țină petrecerea. Dansulŭ se începŭ cu „Hora“, și apoi se continuă cu alte jocurĭ de salonŭ între cari și „Romana“; vioiciunea fŭ generală și unŭ animo placutŭ fŭ caracteristica petrecerei. Unŭ numĕrŭ frumosŭ dintre dame s'au presentatŭ în costumŭ naționalŭ întocmitŭ cu atâta dibaciă, încâtŭ fie-care privitorŭ a remasŭ încântatŭ de frumosulŭ aspectŭ ce-lŭ oferiau.

— Cato. —

(Din Almanachulŭ) edatŭ de societatea academică „România-Jună“ se mai află esemplare de vênḑare. Doritorii se potŭ adresé cătră comitetulŭ societății, Viena, VIII Langegasse Nr. 4. Prețulŭ unui esemplarŭ împreună cu porto 2 fl. 15 cr. v. a. Pentru România 5 lei 70 banĭ.

Nou abonamentŭ la

„Gazeta Transilvaniei.“

Cu 1 Februariu st. v. sa începutŭ unŭ nou abonamentŭ, la care învitămŭ pe onorațiĭ abonațĭ, amicĭ și sprijinitorĭ ai foiei nóstre, rugându-i ca sĕ binevoiéscă a-și-lŭ reînoi de cu vreme pentru ca diarulŭ sĕ li se pótă espedá promptŭ și fără întrerupere.

Domnii noui abonațĭ, și cari n'au achitatŭ costulŭ abonamentului sunt rugațĭ a ne trimite banii sĕu directŭ prin mandatŭ postalŭ, sĕu prin Domnii, la carĭ au subscrisŭ abonamentulŭ.

Prețulŭ abonamentului, ce se póte tramite mai ușorŭ prin mandate postale, este:

pentru Austro-Ungaria cu posta: pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr., pe șése lunĭ 5 fl.; pe anŭ 10 fl.

pentru România și alte țerĭ esterne: pe trei lunĭ 7 francĭ, pe șése lunĭ 14 francĭ, pe anŭ 28 francĭ.

Scrisorile sunt a se adresa **la Redacțiunea „Gazetei Transilvaniei“ în Brașovŭ.**

Editorŭ: **Iacobŭ Mureșianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Tipografia: **Ioanŭ Gött și fiiŭ Henricŭ.**